

МОТИВИ

към проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за специалните разузнавателни средства (обн., ДВ, бр. 95 от 1997 г., изм. и доп., бр. 70 от 1999 г., бр. 49 от 2000 г., бр. 17 от 2003 г., бр. 86 от 2005 г., бр. 45 и 82 от 2006 г., бр. 109 от 2007 г., бр. 43 и 109 от 2008 г., бр. 88, 93 и 103 от 2009 г., бр. 32 и 88 от 2010 г., бр. 1 и 13 от 2011 г., бр. 44 от 2012 г., бр. 17, 52, 70 и 111 от 2013 г., бр. 53 и 107 от 2014 г., бр. 14, 42, 56, 74 и 79 от 2015 г., бр. 39, 81 и 103 от 2016 г., бр. 63, 84 и 103 от 2017 г., бр. 7 и 56 от 2018 г., бр. 17 и 37 от 2019 г., бр. 69 от 2020 г., бр. 32 и 62 от 2022 г., бр. 6 и 84 от 2023 г., бр. 61 и бр. 94 от 2025 г., бр. 16 и бр. 51 от 2026 г.)

1. Причини, които налагат приемането на законопроекта:

С Решение (ЕС) 2024/3212 на Съвета от 12 декември 2024 година за определяне на датата на премахването на проверките на лица по вътрешните сухопътни граници със и между Република България и Румъния, същите придобиват статут на пълноправни членове на Шенгенското пространство, считано от 01.01.2025 г.

В националното законодателство липсва достатъчно подробна регламентация относно реда и условията за продължаване на трансграничното наблюдение от територията на Република България на територията на друга държава. Към настоящия момент в него е уредена само хипотезата по отношение на входящи случаи на молба за правна помощ, поради което законът следва да се допълни, като се регламентират редът и условията за продължаване на трансграничното наблюдение от територията на Република България на територията на друга държава. Единствената разпоредба относно този случай е чл. 476, ал. 4 от НПК, съгласно която Върховната касационна прокуратура (ВКП) е компетентна да подава молби до други държави за трансгранично наблюдение.

Съгласно действащата нормативна уредба в чл. 34н и чл. 34о от ЗСРС, процедурата за разрешаване продължаването на трансгранично наблюдение от територията на друга държава на територията на Република България се инициира с молба за правна помощ от молящата държава. По същата се произнася ВКП и в случай че я допусне до изпълнение, компетентният орган в лицето на председателя на Софийски градски съд (СГС) или оправомощен от него заместник-председател има правомощието да даде разрешение за извършване на трансгранично наблюдение.

Осигуряването и извършването на трансгранично наблюдение от страна на органите по чл. 20, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗСРС на територията на страната се извършва след разпореждане от председателите на Държавна агенция „Технически операции“ (ДАТО) и Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС), при наличието на искане за използване на специални разузнавателни средства от прокурор от ВКП и съответно съдебно разрешение. В действащите ЗСРС и НПК не се съдържат разпоредби, които регламентират реда и условията, при които председателите на органите по чл. 20, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗСРС дават разпореждане за продължаване на трансгранично наблюдение от територията на Република България на територията на друга държава. Необходимо е да бъдат разписани правомощия на председателите на ДАТО и ДАНС във връзка с продължаване на трансграничното наблюдение от територията на Република България на територията на друга държава.

Досегашната уредба по глава четвърта „б“ от ЗСРС залага на силно централизиран модел. Към настоящия момент всяка входяща молба или уведомление за продължаване на трансгранично наблюдение на наша територия се отправя до ВКП, а след допускането ѝ, ВКП внася в СГС искане за разрешаване на трансгранично наблюдение. До голяма степен тази концентрация на компетентността и подсъдността е предопределена от декларацията по чл. 17 от Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси, направена със Закона за ратифициране на Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси. Съгласно декларацията, Република България определя ВКП за компетентен орган, на който се изпращат молбите за правна помощ по чл. 17, ал. 1 от Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси и който следва да бъде уведомяван в спешни случаи, наложили пресичането на границата в хода на наблюдението. Запазването на тази концентрация на компетентността и в случаите, когато молбите за правна помощ с искане за продължаване на трансгранично наблюдение произхождат от държави - членки на Европейския съюз, не е оправдано в условията на пълноправно членство на Република България в Европейския съюз и пълното прилагане на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген в Република България. В отношенията си с държавите - членки на Европейския съюз, Република България не прилага Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси, чиито разпоредби са съответно заменени от актове от правото на Съюза. По изходящите молби за правна помощ с искане за продължаване на трансграничното наблюдение по водени в Република България наказателни производства и от страна на български служители на територията държави – страни по Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници (ОВ, L 239/19 от 22 септември 2000 г.), наричана по-нататък „Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген“, е необходимо компетентността да бъде отредена на първоинстанционните прокуратури в лицето на наблюдаващия прокурор, който е ръководно-решаващ орган на досъдебното производство.

В разпоредбата на чл. 476 от НПК, Върховната касационна прокуратура е определена за единствен орган, който има правомощия да подава молби за правна помощ за продължаване на трансгранично наблюдение, както и да се произнася по такива.

В съответствие с констатираната необходимост от децентрализация на компетентните органи, които допускат и разглеждат входящи молби за правна помощ с искане за продължаване на трансгранично наблюдение, и тези, които подават изходящи молби за правна помощ, е необходимо да бъдат направени съответни изменения в чл. 476, ал. 4 и ал. 6 от НПК, като се регламентират правомощията на окръжните прокуратури и наблюдаващия прокурор също да подават молба за правна помощ.

В декларацията по чл. 17, ал. 4 във връзка с ал. 1 и 2 от Закона за ратифициране на Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси законодателят е посочил, че трансгранично наблюдение се извършва от следователи от Националната следствена служба. Същите нямат

компетентности за извършване на трансгранично наблюдение съгласно ЗСРС, поради което е необходимо да се направи изменение на Закона за ратифициране на Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси, като на тяхно място се впишат компетентните структури по чл. 20, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗСРС. Съответни промени следва да се направят и в чл. 476, ал. 7 от НПК.

2. Цели, които се поставят с приемането на законопроекта:

С проекта се цели регламентиране в националното законодателство на реда и условията за продължаване на трансграничното наблюдение от територията на Република България на територията на друга държава и извършване на децентрализация на органите, които имат право да се произнасят по входящи молби за правна помощ относно продължаване на трансграничното наблюдение, както и постигане на съответствие със Закона за ратифициране на Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси и на чл. 476, ал. 7 от НПК със ЗСРС.

Посочената цел може да бъде постигната чрез приемане на проекта на Закон за изменение и допълнение на ЗСРС, като с Преходните и заключителни разпоредби се направят съответни изменения в Наказателно-процесуалния кодекс и Закона за ратифициране на Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси.

3. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Приемането на проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за специалните разузнавателни средства не води до необходимост от осигуряване на допълнителни финансови средства и няма да окаже въздействие върху държавния бюджет.

4. Очаквани резултати:

С приемането на предложения законопроект в националното законодателство ще се регламентират редът и условията за извършване на трансграничното наблюдение от територията на Република България на територията на друга държава, както за случаите на предварително дадено разрешение на чужд компетентен орган, така и за спешните случаи на преминаване на границата на друга държава; легитимните органи, които имат право да искат продължаване на трансгранично наблюдение на територията на друга държава в зависимост от това дали наблюдението продължава на територията на държава, страна по Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген или на територията на държава, която не е страна по Споразумението от Шенген; структурите, които прилагат трансграничното наблюдение, и техните правомощия.

Ще бъде извършена децентрализация на органите, които имат право да се произнасят по входящи молби за правна помощ. За молби от държави, които не са страни по Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген ще бъде запазена компетентността на ВКП за произнасяне по молбите и съответно на СГС за даване на разрешение за продължаване на трансграничното наблюдение на територията на страната.

В чл. 16 от ЗСРС ще се допълнят правомощията на органите по чл. 20, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗСРС да дават разпореждане за продължаване на трансгранично наблюдение от територията на Република България на територията на друга държава.

Чрез съответните изменения и допълнения в чл. 19 и чл. 22 от ЗСРС ще се регламентират и случаите, в които изходящото трансгранично наблюдение може да не започне или преди изтичане на срока да бъде прекратено от структурите по чл. 20, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗСРС чрез уведомяване на органа, изготвил молбата за правна помощ, който от своя страна следва да предприеме действия за отправяне на искане до компетентния чужд орган за потвърждаване, отмяна или изменение на разрешението, с което е одобрена молбата за правна помощ.

С предложените изменения в чл. 476, ал. 4 и 6 от НПК ще се постигне децентрализация на органите, които могат да искат или да се произнасят по молби на държави, страни по Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген за продължаване на трансграничното наблюдение.

С приемането на изменението в Закона за ратифициране на Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси и на чл. 476, ал. 7 от НПК ще се постигне съответствие със ЗСРС.

5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

С проекта не се въвеждат разпоредби на актове на Европейския съюз, поради което не е изготвена таблица и не се прилага таблица за съответствието с европейското право.